

Dobre praktyki w zakresie ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami

Dokument powstał w związku z realizacją projektu: „Program zwiększenia dostępności Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie” współfinansowanego w ramach Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Spis treści

Zasady ewakuacji osób z niepełnosprawnościami	3
Zasady ogólne	3
Ewakuacja osób z niepełnosprawnością wzroku	4
Ewakuacja osób z niepełnosprawnością słuchu	6
Ewakuacja osób w kryzysach psychicznych i z zaburzeniami poznawczymi	8
Ewakuacja osób z niepełnosprawnością ruchową	9

Zasady ewakuacji osób z niepełnosprawnościami

Zasady ogólne

Ewakuacja osób z niepełnosprawnościami wymaga szczególnego podejścia i zastosowania odpowiednich zasad, aby zapewnić im bezpieczeństwo i skuteczną pomoc. Poniżej znajdują się ogólne wytyczne dotyczące ewakuacji osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności:

1. Indywidualne planowanie

Należy przeprowadzić audyt budynku, uwzględniając trudności ewakuacji osób z niepełnosprawnościami.

Należy stworzyć indywidualny plan ewakuacji dla każdej osoby z niepełnosprawnością, uwzględniający jej umiejętności, ograniczenia i potrzeby.

2. Świadomość personelu

Personel odpowiedzialny za ewakuację powinien być przeszkolony w obszarze obsługi różnych rodzajów niepełnosprawności i wiedzieć, jak reagować w sytuacjach awaryjnych.

3. Specjalistyczne środki pomocnicze

W przypadku wielokondygnacyjnych budynków należy zaopatrzyć się w specjalistyczne środki pomocnicze, takie jak podnośniki dla osób z niepełnosprawnościami, krzesła lub maty ewakuacyjne.

4. Ewakuacja pozioma

W przypadku niektórych osób z niepełnosprawnościami, preferowana może być ewakuacja pozioma zamiast pionowej. Należy upewnić się, że istnieją odpowiednie ścieżki ewakuacyjne (zapewniające odpowiednią szerokość).

5. Miejsca oczekiwania

Można, w razie braku innych możliwości, przygotować miejsca schronienia z uwzględnieniem potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

6. Komunikacja i ulotki informacyjne

Należy stworzyć instrukcje ewakuacyjne w formie tekstowej i wizualnej, uwzględniające różne poziomy zrozumienia. Można wykorzystać do tego zasady tekstu łatwego do czytania i zrozumienia (ETR).

7. Wsparcie społeczności

Należy przeprowadzać regularnie szkolenia dla społeczności akademickiej, aby zwiększyć świadomość i zrozumienie potrzeb osób z niepełnosprawnościami podczas ewakuacji.

8. Zapewnienie pomocy medycznej

Należy zadbać o zapewnienie pomocy medycznej (wyposażenie apteczek) w razie potrzeby, mając na uwadze specjalne potrzeby osób z niepełnosprawnościami.

9. Regularne próby ewakuacyjne

Należy przeprowadzać regularne próby ewakuacyjne, w tym z udziałem osób z niepełnosprawnościami, aby zoptymalizować proces ewakuacji i zidentyfikować ewentualne obszary poprawy.

10. Monitorowanie postępu technologicznego

Należy śledzić rozwój technologii wspierających ewakuację osób z niepełnosprawnościami i stopniowo wdrażać je w celu poprawy bezpieczeństwa.

Ważne jest, aby uwzględniać indywidualne potrzeby każdej osoby z niepełnosprawnością i stale aktualizować procedury ewakuacyjne w miarę postępu technologii i zdobywania nowych doświadczeń.

Ewakuacja osób z niepełnosprawnością wzroku

Ewakuacja osób z niepełnosprawnością wzroku wiąże się z kilkoma specyficznymi wyzwaniami. Oto niektóre z potencjalnych ograniczeń i trudności, z jakimi osoby te mogą się spotkać podczas ewakuacji:

1. Znajdowanie ścieżki ewakuacyjnej

Osoby niewidome mogą mieć trudności w lokalizowaniu i poruszaniu się po ścieżce ewakuacyjnej, zwłaszcza w nieznanym środowisku. Brak wizji utrudnia orientację przestrzenną.

2. Oznakowanie i informacje wizualne

Standardowe znaki ewakuacyjne i informacyjne opierają się na informacjach wizualnych, co stanowi utrudnienie dla osób niewidomych. Konieczne jest zapewnienie alternatywnych środków komunikacji np. komunikatory dźwiękowe.

3. Współpraca z przewodnikiem lub asystentem

Osoby niewidome często korzystają z przewodników, psów przewodników lub asystentów. W przypadku ewakuacji konieczne jest zapewnienie możliwości współpracy przewodników, asystentów z osobą niewidomą. Należy zadbać także o bezpieczeństwo psa przewodnika.

4. Bezpieczeństwo na schodach

Schody stanowią poważne wyzwanie, zwłaszcza dla osób niewidomych. Konieczne jest zastosowanie odpowiednich środków bezpieczeństwa, takich jak poręcze i instrukcje dźwiękowe, aby ułatwić pokonywanie schodów.

5. Dźwiękowe sygnały alarmowe

Standardowe sygnały alarmowe oparte na świetlnych lub wizualnych informacjach mogą być nieskuteczne dla osób niewidomych. Warto wprowadzić sygnały dźwiękowe, które jednoznacznie wskazują na konieczność ewakuacji.

6. Edukacja personelu

Personel odpowiedzialny za ewakuację powinien być przeszkolony w obszarze obsługi osób niewidomych. Wiedza na temat specyficznych potrzeb i możliwości tych osób może zwiększyć skuteczność działań ratunkowych.

7. Bezpieczeństwo przy używaniu środków transportu

Osoby niewidome mogą napotkać trudności podczas korzystania z różnych środków transportu podczas ewakuacji, takich jak windy. Konieczne jest dostosowanie tych środków do ich potrzeb.

8. Alternatywne trasy ewakuacyjne

W przypadku blokowania standardowych tras ewakuacyjnych konieczne jest zapewnienie alternatywnych tras, które uwzględniają potrzeby osób niewidomych.

9. Mocne strony osób niewidomych w czasie ewakuacji:

- nawyk poruszania się z przewodnikiem;
- brak lęku przed ciemnością;
- zaufanie do osób widzących (wykonywanie poleceń w czasie ewakuacji);
- kontakt głosowy;
- nieoddalanie się od miejsca wyznaczonego bez wyraźnego polecenia.

10. Dobre praktyki ewakuacji osób z niepełnosprawnością wzroku

- należy nawiązać kontakt głosowy, dotknąć np. ramienia, przedstawić się i krótko powiedzieć co się dzieje;
- należy położyć rękę osoby niewidomej na swoim ramieniu chyba, że ona woli inaczej;
- w trakcie drogi należy opisywać krótko co się dzieje dookoła, to oswoi uczucie strachu osoby ewakuowanej;
- po dotarciu na miejsce zbiórki, przekaz osobę niewidomą pod opiekę osoby prowadzącej ewakuację.

Ewakuacja osób z niepełnosprawnością słuchu

Ewakuacja osób z niepełnosprawnością słuchu również może wiązać się z pewnymi wyzwaniami. Ważne jest dostosowanie procedur ewakuacyjnych do potrzeb osób niesłyszących i słabosłyszących, uwzględnienie różnych metod komunikacji, a także regularne szkolenia personelu i przeprowadzanie ćwiczeń ewakuacyjnych z udziałem osób niesłyszących. Oto niektóre z potencjalnych ograniczeń i trudności, z jakimi osoby te mogą się spotkać podczas ewakuacji:

1. Brak dźwiękowych sygnałów alarmowych

Osoby niesłyszące nie będą w stanie usłyszeć standardowych sygnałów alarmowych.

W związku z tym konieczne jest wprowadzenie alternatywnych metod sygnalizacji, takich jak alarmy świetlne lub urządzenia wibracyjne.

2. Brak komunikacji werbalnej

Komunikacja werbalna może być utrudniona, ponieważ osoby niesłyszące porozumiewają się Polskim Językiem Migowym. Osoby niesłyszące potrzebują alternatywnych form komunikacji, takich jak język migowy, czytanie z ruchu warg, lub komunikatory tekstowe. Maski tlenowe jakie noszą strażacy dodatkowo utrudniają kontakt wzrokowy i czytanie z ruchu warg.

3. Wibracje i dotykowe wskaźniki

Wibracje mogą być skutecznymi środkami komunikacji dla osób niesłyszących. Opaski wibracyjne połączone z sygnalizacją alarmową mogą być wykorzystane do przekazywania informacji o ewakuacji.

4. Konieczność współpracy z przewodnikiem lub asystentem

Osoby niesłyszące mogą korzystać z usług tłumaczy języka migowego, psów asystujących lub asystentów.

5. Pętle indukcyjne wspomagające słuch

Osoby korzystające z aparatów słuchowych, mają problemy z odbieraniem czytelnych komunikatów z zewnątrz. Aby ułatwić dostarczenie informacji o zasadach ewakuacji, pomieszczenia powinny być wyposażone w pętle indukcyjne.

Bezpieczeństwo na drogach ewakuacyjnych

Podczas ewakuacji osób niesłyszących na otwartym obszarze, takim jak droga ewakuacyjna poza budynkiem, istnieje ryzyko związane z brakiem świadomości dźwiękowej sygnalizacji drogowej czy nadjeżdżających pojazdów np. straży pożarnej. Konieczne jest stosowanie dodatkowych środków ostrożności.

6. Specjalistyczne instrukcje dla personelu ratunkowego

Personel ratunkowy musi być świadomy specyficznych potrzeb osób niesłyszących i być w stanie dostosować instrukcje ewakuacyjne do tych potrzeb. Dobrym przykładem mogą być obrazkowe instrukcje ewakuacyjne, ułatwiające szybkie porozumiewanie się.

7. Zabezpieczenie komunikatorów tekstowych

W przypadku korzystania z komunikatorów tekstowych, konieczne jest zapewnienie ich dostępności i sprawności w przypadku awarii lub braku zasilania.

8. Mocne strony osób niesłyszących w czasie ewakuacji

- możliwość samodzielnego przemieszczania się i wykonywania zademonstrowanych czynności;
- większość osób niesłyszących zna język polski i może czytać polecenia napisane na kartce;
- posiadają nawyk przekazywania informacji pozostałym osobom z grupy.

9. Dobre praktyki ewakuacji osób niesłyszących

- zanim zaczniesz mówić do osoby niesłyszącej upewnij się, że na ciebie patrzy (np. dotknij jej ramienia),
- mówiąc do osoby słabosłyszącej patrz na nią,
- jeżeli osoba niesłysząca nie rozumie powiedz to samo ale innymi słowami.

Ewakuacja osób w kryzysach psychicznych i z zaburzeniami poznawczymi

Ewakuacja osób w kryzysach psychicznych oraz z zaburzeniami poznawczymi, takimi jak spektrum autyzmu, demencja itp, może stwarzać trudności związane z ich stanem zdrowia psychicznego lub poznawczego. Poniżej przedstawiamy kilka potencjalnych ograniczeń:

1. Brak zrozumienia sytuacji awaryjnej

Osoby w kryzysie psychicznym lub z zaburzeniami poznawczymi mogą mieć trudności w zrozumieniu i przetwarzaniu informacji dotyczących sytuacji awaryjnej. Mogą być zdezorientowane lub niezdolne do właściwego zareagowania.

2. Podejrzliwość i lęk

Osoby w kryzysie psychicznym mogą być podejrzliwe, lękliwe lub nieufne wobec innych ludzi, w tym personelu ewakuacyjnego. To może utrudnić przekazywanie im istotnych informacji i skuteczne kierowanie nimi.

3. Zmienne zachowanie

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mogą wykazywać zmienną reakcję na stres i sytuacje awaryjne. W zależności od rodzaju kryzysu ich zachowanie może się znacząco różnić, co wymaga elastyczności w podejściu personelu ewakuacyjnego.

U niektórych osób sytuacja zagrożenia może wywołać nadmierne przerażenie i chęć ucieczki, u innych wręcz przeciwnie zaciekawienie lub fascynację wydarzeniem.

4. Problemy związane z pamięcią

Osoby z zaburzeniami poznawczymi, takimi jak np. demencja, mogą mieć problemy z pamięcią, co sprawia, że trudno im zapamiętać instrukcje dotyczące ewakuacji. Konieczne jest dostarczenie powtarzających się komunikatów.

5. Brak samodzielności

Osoby z zaburzeniami psychicznymi lub poznawczymi mogą być mniej samodzielne w podejmowaniu decyzji i działaniu. Wymagają one dodatkowego wsparcia i kierowania w procesie ewakuacji.

6. Konieczność indywidualnego podejścia

Ewakuacja osób w kryzysie psychicznym lub z zaburzeniami poznawczymi wymaga indywidualnego podejścia, uwzględniającego specyficzne potrzeby i ograniczenia każdej osoby. Standardowe procedury mogą nie być skuteczne.

7. Współpraca z opiekunami

Osoby z zaburzeniami poznawczymi mogą czuć lęk wobec nowych osób w tym np. personelu ratunkowego. Dobrze za to reagują na kontakt z osobami znanymi lub bliskimi.

8. Brak skupienia na bezpieczeństwie innych osób

Osoby w kryzysie psychicznym mogą być bardziej skoncentrowane na swoim własnym stanie psychicznym niż na bezpieczeństwie innych. Personel ewakuacyjny musi być przygotowany na skomplikowane sytuacje.

9. Mocne strony osób z zaburzeniami poznawczymi lub kryzysem psychicznym:

- sprawność fizyczna (brak ograniczeń fizycznych);
- pozytywne reakcje na komunikaty od znanych osób.

10. Dobre praktyki:

- należy mówić spokojnie, bez podnoszenia głosu a komunikaty formułować prostym językiem;
- w wielu przypadkach osoby te naśladują czynności pozostałych członków grupy.

Ewakuacja osób z niepełnosprawnością ruchową

Ewakuacja osób z niepełnosprawnością ruchową wiąże się głównie z ich zmniejszoną zdolnością do samodzielnego poruszania się. Ważne jest uwzględnienie tych ograniczeń w planach ewakuacyjnych i zapewnienie dostępu do odpowiednich środków transportu oraz

specjalistycznego personelu, aby umożliwić skuteczną i bezpieczną ewakuację osób z niepełnosprawnością ruchową. Poniżej przedstawiamy niektóre potencjalne ograniczenia i trudności, które mogą wystąpić:

1. **Brak dostępu do wind lub schodów**

Osoby z niepełnosprawnością ruchową mogą mieć trudności z pokonywaniem schodów w przypadku braku windy oraz z korzystaniem w przypadku, gdy windy są wyłączone np. z powodu pożaru.

2. **Wymaganie specjalistycznych środków transportu**

Osoby z niepełnosprawnością ruchową mogą wymagać specjalistycznych środków transportu, takich jak krzesła ewakuacyjne, maty lub nosze, których brak utrudnia sytuację w przypadku ewakuacji z wyższych kondygnacji.

3. **Potrzeba pomocy współpracowników**

W wielu przypadkach osoby z niepełnosprawnością ruchową potrzebują pomocy personelu ewakuacyjnego do przenoszenia na noszach lub przemieszczenia się do bezpiecznego punktu oczekiwania.

Bezpieczeństwo podczas ewakuacji poziomej

Ewakuacja pozioma może być skomplikowana, zwłaszcza w przypadku większych odległości. Konieczne jest zapewnienie bezpiecznych (o odpowiedniej szerokości) tras ewakuacyjnych, zwłaszcza w sytuacjach pożarowych czy innych zagrożeń.

4. **Wymagana współpraca z ratownikami**

Osoby z niepełnosprawnością ruchową mogą wymagać ścisłej współpracy z ratownikami podczas ewakuacji, co oznacza także zrozumienie potrzeb osoby ewakuowanej. Osoba z niepełnosprawnością ruchową często ma dodatkowe schorzenia (np. spastyczność, nadwaga), które utrudniają efektywną pomoc.

5. **Strefa bezpiecznego oczekiwania**

W przypadku braku możliwości ewakuacji z użyciem sprzętu, należy w pobliżu klatek schodowych wyznaczyć i oznaczyć bezpieczne miejsca oczekiwania.

6. Wyzwania związane z przemieszczaniem się po terenie nieznanym

Osoby z niepełnosprawnością ruchową mogą mieć trudności w przemieszczaniu się po terenach nieznanymi, co oznacza konieczność przewodnictwa lub wyznaczenia bezpiecznych tras.

7. Mocne strony ewakuacji osoby z niepełnosprawnością ruchową:

- stały kontakt z otoczeniem;
- możliwa komunikacja głosowa i wzrokowa z ratownikiem.

8. Dobre praktyki:

- konieczne jest wyznaczenie w każdym budynku osób (zespołu) odpowiedzialnych za ewakuację z jasnym i prostym zakresem zadań;
- wyposażenie budynku w sprzęt ewakuacyjny (np.: mata, wózek, krzesło ewakuacyjne);
- przeszkolenie jak największej liczby pracowników z posługiwania się sprzętem ewakuacyjnymi.

Ważne jest uwzględnienie tych ograniczeń w planach ewakuacyjnych i szkoleniach personelu, aby umożliwić skuteczną i bezpieczną ewakuację osób z niepełnosprawnością ruchową.

Regularne przeprowadzanie ćwiczeń ewakuacyjnych z udziałem osób z niepełnosprawnościami ruchowymi mogą pomóc w doskonaleniu procedur i identyfikowaniu obszarów wymagających poprawy.